

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาสูตรดินจากเปลือกหอยเชลล์ที่เหมาะสมในการใช้งาน 2) เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของดินจากเปลือกหอยเชลล์ 3) เพื่อผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ 4) เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเรื่องดินจากเปลือกหอยเชลล์สู่ชุมชน โดยทางวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในแปรรูปเปลือกหอยเชลล์เหลือทิ้งเป็นดินปั้น ทำเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์เพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผล

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาสูตรดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์โดยหาปริมาณที่เหมาะสมในการทำดินปั้น และเพื่อผลิตต้นแบบเครื่องประดับจากดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ และวิเคราะห์ผล ผลิตชิ้นงานต้นแบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน สามารถสรุปประเด็น 4 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 พัฒนาสูตรดินจากเปลือกหอยเชลล์ที่เหมาะสมในการใช้งาน

สูตรดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์บด เปลือกหอยเชลล์ที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการทางความร้อนสูงเลือกเฉพาะฝาสีแดง การเตรียมเปลือกหอยโดยการพอกเนื้อเยื่อต่าง ๆ ที่ติดที่เปลือกด้วยไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ความเข้มข้น 50% ทิ้งไว้ 2 อาทิตย์ จากนั้นนำมาล้างน้ำให้สะอาด ตากให้แห้งและนำมาบดให้ละเอียด ในการทดลองดินปั้นจากเปลือกหอยองค์ประกอบหลัก คือ เปลือกหอยเชลล์ ผาแดงผงต้องละเอียด งานวิจัยได้ศึกษาปริมาณเปลือกหอยเชลล์บดจำนวน 5 สูตร คือ ร้อยละ 0, 50, 60, 70, 80, 90, 100 ซึ่งเป็นตัวให้สีแก่เนื้อดินและทำให้ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์มีความแข็งแรงลดการหดตัว แบ่งข้าวเหนียวเพื่อให้เหนียวทำให้ปั้นได้ แบ่งข้าวโพดช่วยให้ผิวเหนียวเรียบ ส่วนประกอบอื่น ๆ ประกอบด้วย สารกันบูดเพื่อป้องกันการเน่าเสีย สารกันราเพื่อป้องกันการเกิดเชื้อราในเนื้อดิน เบบี้ออยล์ช่วยให้ปั้นได้ง่ายลดการติดมือ กาวลาเท็กซ์เป็นตัวช่วยสมานสารให้เข้ากัน ซึ่งแต่ละตัวที่ใส่ไปช่วยให้คุณสมบัติของดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สามารถปั้นขึ้นรูปได้ดีขึ้น คงทนไม่เน่าเสียง่าย และได้สีเฉดชมพูธรรมชาติของเปลือกหอยเชลล์

ประเด็นที่ 2 ลักษณะทางกายภาพของดินจากเปลือกหอยเชลล์

สูตรดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์บด ได้ทำการทดลองตั้งแต่สูตรแล้วแต่ความต้องการให้ชิ้นงานเป็นแบบไหน โดยเลือกจากปัจจัยทางด้านคุณภาพดังนี้

1. คุณภาพด้านการขึ้นรูปดินจากเปลือกหอยเชลล์

ความเหนียว คุณภาพที่ต้องการ นวดและปั้นขึ้นรูปไม่ติดมือ ขณะปั้นต้องไม่ขาดง่ายโดยทำการทดลองปั้นดินให้เป็นเส้นไม่ขาด เส้นมีขนาดเท่ากันทั้งเส้น และสามารถขดเป็นรูปก้นหอยได้ แป้งข้าวเหนียวมีความเหนียวดีมากแต่เมื่อปั้นเป็นรูปก้นหอยได้เส้นที่ไม่สม่ำเสมอจับแล้วยุบตัวง่าย และเมื่อใส่เปลือกหอยมากขึ้นทำให้ความเหนียวลดลง แต่เมื่อจับขดเป็นก้นหอยแล้วยุบตัวยากกว่า สูตรดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ที่ผ่านคุณภาพการปั้นเป็นรูปเปลือกหอย คือ สูตร 50-30-20 , 80-10-10 ขนาดเส้นสม่ำเสมอสามารถขดเป็นก้นหอยได้สมบูรณ์ ผิวเนียนสวยงาม

ความนิ่ม คุณภาพที่ต้องการ คือ เนื้อดินมีความนิ่มไม่แข็งสามารถปั้นขึ้นรูปได้ในรูปแบบทรงกลม และทำเป็นแผ่นกลม ไม่แห้งก่อนงานเสร็จ เมื่อแห้งมีคุณภาพเหมือนตามแบบที่ต้องการ ทุกสูตรสามารถขดเป็นแผ่นกลมได้ แต่มีบางสูตรที่สามารถปั้นเป็นวงกลมแล้วไม่มีรอยแตก รอยยุบ รอยนูน สูตรดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ที่ผ่านคุณภาพกันปั้นเป็นก้นกลม คือ สูตร 80-0-20, 80-10-10

ความทรงตัว คุณภาพที่ต้องการ คือ การปั้นขึ้นรูปได้ดี เนื้อดินปั้นไม่หดตามมือ กดลงพิมพ์ได้ ลวดลายและรูปทรงตามแบบแม่พิมพ์รูปเปลือกหอย เมื่อแห้งไม่มีรอยร้าวแตก ร้าว ทั้งหมดคุณภาพผ่านเกณฑ์ไม่มีรอยแตก ไม่รอยยุบตัวหรือพองตัว แต่จะแตกต่างกันที่ความชัดเจนของลวดลาย และขนาดชิ้นงานเมื่อแห้งสนิท สูตรดินปั้นจากแป้งทั้งสองสูตรเมื่อแห้งสนิทมีขนาดหดเล็กลงมากทำให้ลวดลายไม่ชัดเจน ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์เมื่อมีปริมาณเปลือกหอยมากขึ้นทำให้การหดตัวน้อย เห็นลวดลายชัดเจนได้รูปทรงตามแบบแม่พิมพ์ตามลำดับ

2. คุณภาพดินจากเปลือกหอยเชลล์แห้งสนิท

สี ดินปั้นเมื่อผสมกับแป้งและส่วนประกอบอื่น ๆ ทำสีที่ได้เป็นโทนชมพู สีจะเข้มขึ้นตามปริมาณเปลือกหอยเชลล์บดผาแดงที่มากขึ้นแต่มองด้วยตาเปล่าไม่ค่อยแตกต่างกัน

ความเนียน ดินที่ทำจากแป้งข้าวโพดผิวเรียบเนียนที่สุด และไม่พองตัวเหมือนกับดินจากแป้งข้าวเหนียว ส่วนดินจากเปลือกหอยเชลล์ความเนียนจะค่อย ๆ ลดลงตามปริมาณเปลือกหอยที่เพิ่มขึ้น

ความคงรูป ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์ที่มีปริมาณเปลือกหอยเชลล์มากขึ้นจะมีความคงรูป มีความคมชัดของเหลี่ยมมุมได้ดีเหมือนรูปแบบเหมือนกับแม่พิมพ์มากขึ้นตามปริมาณสูตรดินที่ใส่เปลือกหอยเชลล์ที่มากขึ้น

การหดตัว จากสูตรการคำนวณการหดตัวของดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 50 มีค่าเฉลี่ยการหดตัว 14.93-13.82 ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 60 มีค่าเฉลี่ยการหดตัว 11.82-10.66 ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 70 มีค่าเฉลี่ยการหดตัว 8.04-7.65 ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 80 มีค่าเฉลี่ยการหดตัวร้อยละ 6.87-6.51 ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 90 มีค่าเฉลี่ยการหดตัว 4.98-4.35 ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ยการหดตัวร้อยละ 1.42 แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าการเพิ่มปริมาณเศษเปลือกหอยเชลล์บดในปริมาณที่มากขึ้นสามารถช่วยลดการหดตัวในเนื้อดินเมื่อแห้งได้ดีมากขึ้น

การวัดค่าสี ด้วยเครื่องวิเคราะห์สีดิจิตอลสำหรับทดสอบสี Lab จากที่ทำการวัดค่า ค่าที่ได้ ค่า L^* มีความเข้าใกล้ 100 ซึ่งดินจากเปลือกหอยเชลล์ทุกสูตร มีค่าอยู่ระหว่าง 73.78 ± 2.12 - 80.27 ± 0.82 สีของดินจึงมีความสว่าง ค่า a^* มีค่าเป็น + วัตถุมีสีออกแดง ซึ่งดินจากเปลือกหอยเชลล์ทุกสูตร มีค่าอยู่ระหว่าง 7.79 ± 0.10 - 10.04 ± 0.18 ค่า b^* มีค่าเป็น + วัตถุมีสีออกเหลือง ซึ่งดินจากเปลือกหอยเชลล์ทุกสูตร มีค่าอยู่ระหว่าง 6.18 ± 0.27 - 3.69 ± 0.15 สีที่ได้จากการวัดเครื่องวัดสีค่าที่ได้แต่ละสูตรไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน ดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์มีสีออกโทนแดง มีสีเหลืองปนและดินมีความสว่าง จึงทำให้เห็นด้วยตาเปล่าเป็นสีโทนชมพูอ่อนแต่แยกความแตกต่างได้ยาก

ความแข็งแรง ทดสอบความคงทนต่อการใช้งานด้วยเครื่องมือตรวจวิเคราะห์ Micro Vickers Hardness ได้คัดเลือกชิ้นงานที่คุณภาพผ่านเกณฑ์ได้ค่าระดับคะแนน 10 หรือมีคุณภาพผ่านเกณฑ์ครบในแต่ละด้านและดินจากแป้งทั้งสองชนิด ชิ้นงานดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรใส่เปลือกหอยบดร้อยละ 50 สูตร 50-30-20 มีค่าความแข็งเฉลี่ย 4.79 HV (STD=0.58) ชิ้นงานดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรใส่เปลือกหอยบดร้อยละ 80 สูตร 80-0-20 มีค่าความแข็งเฉลี่ย 5.16 HV (STD=0.75) และสูตร 80-10-10 มีค่าความแข็งเฉลี่ย 5.48 HV (STD=0.50) ชิ้นงานดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรใส่เปลือกหอยบดร้อยละ 90 สูตร 90-0-10 มีค่าความแข็งเฉลี่ย 6.24 HV (STD=0.37) และชิ้นงานดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สูตรใส่เปลือกหอยบดร้อยละ 100 สูตร 100-0-0 มีค่าความแข็งเฉลี่ย 6.28 HV (STD=0.72) สามารถสรุปได้ว่าเมื่อเพิ่มปริมาณเปลือกหอยเชลล์บดมากขึ้นทำให้มีค่าความแข็งมากขึ้นตามปริมาณของเปลือกหอยที่มากขึ้น

จากการทดลองและวิเคราะห์ผลทั้งหมดสามารถสรุปสูตรที่เหมาะสมในการใช้งานแบ่งเป็นลักษณะการขึ้นรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การขึ้นรูปแบบปั้นเป็นเส้นยาว ควรใช้ สูตร 50-30-20 หรือ สูตร 80-10-10 การขึ้นรูปแบบปั้นเป็นทรงกลม ควรใช้ สูตร 80-0-20 หรือ 80-10-10 การกดขึ้นรูปในแม่พิมพ์ ใช้ได้ทุกสูตร แต่ให้เหมือนแบบที่สุด คือ สูตร 100-0-0

ประเด็นที่ 3 การออกแบบผลิตภัณฑ์แบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์

ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สื่อถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนมา ออกแบบ โดยเลือกทางชุมชนมีความต้องการ คือ สะพานวัดใจ เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียงของบ้านน้ำเชี่ยว จนได้แบบร่างได้แรงบันดาลใจมาจากสะพานวัดใจหรือดวงตาบ้านน้ำเชี่ยว มีกลุ่มเป้าหมาย คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการส่วนมากเป็นคนไทยทั้งชายและหญิงเป็นวัยทำงานอายุระหว่าง 25-60 ปี การออกแบบได้ทำการลดทอนเน้นรูปทรงเรขาคณิต มีความเรียบง่าย สวยงาม เป็นพวงกุญแจ มีขั้นตอนการทำไม่ยุ่งยากให้คนอายุมากทำได้ ผลงานที่ได้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าคะแนนสูงสุด คือ แบบที่ 2 ชื่อผลงาน Bridge of Faith สะพานแห่งความศรัทธา ประเภทผลิตภัณฑ์ พวงกุญแจ (การร้อยลูกปัดดินจากเปลือกหอยและการมัดเชือก) แนวคิดในการออกแบบคือ นำโครงสร้างของสะพานวัดใจที่เป็นสะพานไม้โค้งสูงมากมาถอดแบบปั้นด้วยดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์สีชมพูและวาดลวดลายเส้นสะพานที่ผ่านการลดทอนแบบมาด้วยปากกาสีทอง และปั้นดินจากเปลือกหอยเชลล์ทำเป็นลูกปัดทรงกลมจำนวนแบบละ 3 ลูกขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันเพื่อแทนสัญลักษณ์ของวิถีชุมชนที่มี 3 วัฒนธรรม ให้ทางชาวไทย พุทธ อิสลาม คนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ร่วมกัน ประกอบร่วมกับเชือกผ้าฝ้ายถักสี่ธรรมชาติ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมมากที่สุดเท่ากับ 4.42 (S.D.=0.65)

ชุมชนเลือกใช้สูตร 80-10-10 เนื่องจากการทำขึ้นงานเป็นลักษณะปั้นเป็นเส้นรูปทรงสะพานและปั้นเป็นทรงกลมทำเป็นลูกบิด

ประเด็นที่ 4 การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีเรื่องดินจากเปลือกหอยเชลล์สู่ชุมชน

ถ่ายทอดผลงานการวิจัยตั้งแต่กระบวนการเตรียมเปลือกหอยและการทำต้นแบบไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด เพื่อสามารถช่วยลดขยะจากเศษเปลือกหอยเหลือทิ้งและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2566 ณ วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด จำนวน 10 คน ได้เก็บข้อมูลความพึงพอใจเรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศหญิงทั้งหมด อายุ 51 ปีขึ้นไป และประกอบธุรกิจส่วนตัวที่เกี่ยวกับการทำโฮมสเตย์ ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า เนื้อหาในการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้มีความเหมาะสม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 (S.D.=0.32) ระยะเวลาในการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้มีความเหมาะสม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 (S.D.=0.48) คุณภาพของอุปกรณ์/เอกสารประกอบการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 (S.D.=0.42) ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า ความสามารถในการถ่ายทอด/สื่อสาร/ความเข้าใจมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D.=0.52) การเปิดโอกาสให้ซักถามและแสดงความคิดเห็น มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D.=0.52) ใช้เวลาเหมาะสมมาก/น้อย เพียงใด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 (S.D.=0.52) ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า ความรู้ก่อนฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.52) ความรู้หลังการฝึกอบรม ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 (S.D.=0.42)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่องการพัฒนาดินปั้นจากเปลือกหอยเชลล์เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ผลวิจัยพบว่า การวิจัยนี้ได้ นำได้ศึกษาอัตราส่วนระหว่างเปลือกหอยเชลล์ผาแดงบดสูตรร้อยละ 50, 60, 70, 80, 90, 100 ส่วนแบ่งข้าวเหนียว และแบ่งข้าวโพดเพิ่มลดทีละ 10 ผสมในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ที่เลือกใช้แบ่งข้าวเหนียว เนื่องจากแบ่งข้าวเหนียวจะช่วยให้เนื้อดินมีความนุ่มเหนียวให้กับเนื้อดินปั้นจากเปลือกหอยแมลงภู่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรติ โสฬศ, นีอร ดาวเจริญพร และรุ่งฤทัย รำพึงจิต(2555 : 33) ได้ทำ งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบ่งปั้นจากเปลือกทุเรียนสำหรับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ได้ใช้แบ่งข้าวเหนียว ผสมกับเปลือกทุเรียน ที่พบว่าการใช้แบ่งข้าวเหนียวผสมช่วยให้เนื้อแบ่งมีความนุ่ม เนื้อดินเมื่อบีบจะ มีความยืดหยุ่น ไม่ติดมือ ผิวเรียบเนียนเป็นเนื้อเดียวกัน แต่การใช้แบ่งข้าวเหนียวทำให้มีผลต่อความ แข็งแรงน้อยลงและมีการหดตัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยนี้เมื่อสูตรดินที่มีปริมาณ แบ่งข้าวเหนียวมากจะมีการหดตัวเมื่อแห้งมากกว่าสูตรที่มีแบ่งข้าวเหนียวน้อย แบ่งข้าวโพดที่ใส่ลงไป ทำให้ดินจากเปลือกหอยเชลล์มีผิวที่เนียนมากขึ้น และไม่พองตัวเหมือนกับสูตรใส่แบ่งข้าวเหนียว และ สอดคล้องกับงานวิจัยของกษมา ถิ่นกาญจน์ และคนอื่น ๆ (2562 : 31) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการพัฒนา ดินปั้นกามะพร้าวสำหรับผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์ ได้กล่าวว่า ดินปั้นแบ่งข้าวเหนียวมีคุณสมบัติให้ ความยืดหยุ่น แบ่งข้าวโพดให้ความเนียน ถ้าใส่สารกันเสียเพื่อให้ดินปั้นสามารถเก็บไว้ได้นาน ซึ่งสูตร ที่วิจัยได้ใส่สารกันบูด และสารกันราลงไปเพิ่มเติม

การวิจัยนี้ได้สร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกของชุมชนจากดินเปลือกหอยเชลล์ผาแดง โดยมีแนวทางทางในการออกแบบเครื่องประดับที่แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนจากการศึกษาบริบทของ ท้องถิ่นบ้านน้ำเขียว จังหวัดตราด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภุต ใจสุดา, ภรดี พันธูภากร และ พรพิมล พจนานิมล (2562 : 178-193) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง เครื่องประดับอัตลักษณ์จันทบุรี : การศึกษาอัตลักษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ ได้นำรูปแบบและแนวทางในการ ออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับอัตลักษณ์จันทบุรีนำผลการประเมินอัตลักษณ์ที่เด่นชัดในแต่ละ บริบท มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ ในการออกแบบนั้นได้วางกรอบแนวคิดในการออกแบบ เป็นลักษณะผสมผสาน (Hybridization) คือการผสมผสานสิ่งเก่า นั่นคือ อัตลักษณ์กับสิ่งใหม่ นั่นคือ ความต้องการของผู้บริโภค ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่สร้างเอกลักษณ์โดดเด่นช่วยเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันได้

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยนี้สามารถสรุปประเด็นเพื่อนำไปไปศึกษาต่อหรือทำวิจัยต่อไปในอนาคตได้

1. ควรศึกษาเรื่องการผลิตสีในดินปั้นจากเปลือกหอยอาจมีการเพิ่มสีอื่น ๆ
2. ดินปั้นจากเปลือกหอยไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์งานประดิษฐ์รูปแบบอื่นได้
3. ควรมีการศึกษาหรือสนับสนุนเพิ่มช่องทางการตลาดทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์เพื่อ ชุมชนสามารถนำไปผลิตและจำหน่ายต่อไป
4. ควรศึกษาเรื่องการใช้เคลือบผิวเพื่อความแข็งแรงและความสวยงามให้กับผลิตภัณฑ์